

Prvi učitelji tjelovježbe u Zagrebu

MIROSLAV SINGER BIO JE JEDAN OD PRVIH UČITELJA TJELOVJEŽBE I ČLAN UTEMELJITELJ HRVATSKOG SOKOLA. SVAKI JE MJESEC OD SVOJE MALE PLAĆE DAVAO DRUŠTVU 20 NOVČIĆA. SVE DO IZGRADNJE SOKOLANE 1883. GODINE, ZAGREBAČKI SU SOKOLI VJEŽBALI U SINGEROVOJ DVORANI. ŽIVIO JE OSKUDNO, JER NIJE MOGAO ZASLUŽITI NI KOLIKO JE TREBAO ZA ŽIVOT.

Piše **Mirko Poldrugáč**

Sredinom XIX. stoljeća u europske škole počela se uvoditi nastava tjelovježbe. Budući da nisu postojali adekvatni uvjeti, nastava u Hrvatskoj u prvo vrijeme nije bila obvezatna. Na zagrebačkom Gornjem gradu postojale su dvije gimnazije. Klasična gimnazija na Katarinskom trgu, a Realna gimnazija na Griču broj 3. Danas je u toj zgradi Državni hidrometeorološki zavod.

Ravnatelj Klasične gimnazije Josip Premru uputio je na početku 1857. godine dopis vojnoj upravi u Beču u kojem je tražio da jedan učitelj tjelovježbe i kaligrafije (krasopisa) dođe predavati na njegovu školu. U odgovoru preporučeni je Adalbert Brüll koji je rođen u mjestu Novi Jičini u Češkoj 1834. godine: *“Preporučamo ga i radi njegova solidnog ponašanja, bez bojazni može mu se povjeriti odgoj mladeži”*.

U mjesecu lipnju 1857. godine u gimnazijskom dvorištu postavljeni su uređaji za tjelovježbu i uvedena je redovna nastava. Narednik Adalbert Brüll predavao je tjelovježbu tri sata na tjedan. Devedeset učenika bilo je svrstano u pet odjela. Ali nakon šest mjeseci boravka u Zagrebu, Brüll je iznenada oputovao. Unatoč kratkom boravku, Adalbert Brüll se u povijesti tjelesnog odgoja Zagreba vodi kao prvi stručni voditelj.

Dolazak Friedricha Mirosłava Singera

Nakon deset godina ravnatelj zagrebačkih gimnazija Josip Premru i Josip Torbar zamolili su Friedricha Singera da dođe u Zagreb. Singer je u Zagreb iz Rijeke došao 2. veljače 1859. godine. Bio je zanimljiva osoba, poliglot, vrstan poznavalac Orijenta i mineralog. Singer je prije toga dugo boravio u Carigradu. Zanimao se za turski jezik, a napisao je, i u rukopisu ostavio, tursko-njemački rječnik. U prizemlju “realke” na Griču uređena je dvorana tzv. “Singerova gombaonica”, prva dvorana za tjelovježbu u Zagrebu. Tamo je, u izuzetno skromnim uvjetima, Singer i stanovao.

Tjelesni je odgoj u početku bio obvezatan za mušku omladinu, a Singer je privatno podučavao i tridesetak djevojaka uz novčanu naknadu. Vježbalo se u posebnim odjelima. Ljeti se nastava održavala ispred gombaonice, na tadašnjoj promenadi, današnjem Strossmajjerovom šetalištu, što je redovno privlačilo pažnju prolaznika. Zapovijedi za “hodne i redovne vježbe” bile su na njemačkom jeziku. Singer je dobivao 100 forinti godišnje plaće. Svaki učenik plaćao mu je po 30 novčića mjesečno, a siromašni i dobri učenici bili su oslobođeni naknade.

Međutim, sve to nije bilo dovoljno i prvi je nastavnik tjelesnog odgoja u Zagrebu teško živio. Unatoč tome, u gradu je bio veoma cijenjen i popularan. Zanimljivo je da je sa Singerom u Zagreb iz Rijeke na poziv baruna Ambroza Vranyczanyja došao i tamošnji učitelj plesa Pietro Coronelli, koji je odmah u Zagrebu osnovao poznatu plesnu školu što ju je kasnije vodila njegova kći Elvira.

Zavod za vježbanje tela

U Singerovom Zavodu za vježbanje tela vladali su red i disciplina. Singer je napisao neku vrstu kućnog reda, tzv. “Zaptne zakone”. U njima je potanko opisao dužnosti vježbača, gledateljima je zabranio miješanje u rad, a čak je predvidio da *“po svršenju vježbah imade svaki vježbaoc mirno i čedno otići”*.

Singer je bio angažiran na više strana. Najprije je namjeravao s ostalim zagrebačkim Nijemcima osnovati njema-

